

Plikten kallar!

En modern personalförsörjning av det civila försvaret
SOU 2025:6

Särskild utredare: Sören Öman

Utredningens uppdrag

- Utredaren ska bland annat
 - Analysera och bedöma behoven av personalförstärkningar inom civila verksamheter som är viktiga för totalförsvaret vid höjd beredskap.
 - Analysera förutsättningarna för att tillgodose personalbehoven vid höjd beredskap genom beslut om allmän tjänsteplikt.
 - Analysera och föreslå vilka delar av civilplikten som bör aktiveras och inom vilka verksamheter som civilplikt ska kunna fullgöras.
 - Analysera om det finns behov av att överväga ett tydligare författningsstöd för krigsplacering med stöd av anställningsavtalet.

Utredningens arbete

- *Kartlagt* behoven av personalförstärkning i det civila försvaret vid höjd beredskap på en övergripande nivå och *analyserat* hur de kan tillgodoses.
- Sett över regelverket för personalförsörjningen.
- Presenterar inte alla förslag och bedömningar här i dag, utan ett urval.

Behov av personalförstärkning vid höjd beredskap och hur de kan tillgodoses

Utgångspunkter och kriterier

- Befintlig personal utgör grunden.
- Om personalförstärkning behövs vid höjd beredskap finns olika verktyg.
 - Omfördelning/utlån av personal mellan offentliga arbetsgivare
 - Avtal med frivilliga
 - Beredskapsavtal med leverantörer
 - Planering för kortare utbildning vid höjd beredskap
 - Planering för anvisning till arbete med allmän tjänsteplikt
 - Civilplikt
 - Efter mönstring med grundutbildning
 - Efter annan utredning än mönstring

Personalförstärkning vid höjd beredskap

- Civilplikten bör aktiveras brett i det civila försvaret.
- Inte en generell lösning, utan bara för vissa verksamheter.
- Civilplikt bör införas eller utökas på några områden.
- Behov av civilplikt bör utredas på ytterligare några områden.
- Uppdaterad lista av verksamheter i det civila försvaret där civilplikt får fullgöras.
- De frivilliga försvarsorganisationernas roll bör stärkas.

Civilplikt behövs på fem områden

- **Kommunal räddningstjänst** (MSB) (regeringsuppdrag beslutat)
- **Elförsörjningsområdet** (Svenska kraftnät)
- **Hälso- och sjukvård** (Socialstyrelsen)
- **Elektroniska kommunikationer** (PTS)
- **Bevakningsverksamhet** (Polismyndigheten)

Civilplikt kan behövas på fler områden

- **Befolkningskydd** (MSB) (regeringsuppdrag beslutat)
- **Transportområdet** (Trafikverket)

- **Energiförsörjning utöver el** (Energimyndigheten)
- **Socialtjänst inkl. äldreomsorg och funktionshinderområdet** (Socialstyrelsen)
- **Tandvård** (Socialstyrelsen)
- **It-system och cybersäkerhet** (MSB)

Beredskapssektor transporter

- Personalbehoven bedöms öka vid höjd beredskap inom flera verksamheter.
- Flera olika verktyg behöver användas för att tillgodose de ökade personalbehoven.
- Troligt att civilplikt behövs för vissa verksamheter, men det behöver utredas vidare.

Utredningens förslag på ändringar och förtydliganden av regelverket

Krigsplacering och beredskapsregistrering

Begreppsförvirring och missförstånd hos många.

Ordet krigsplacering bör reserveras för krigsplacering enligt lag (värnplikt, civilplikt), dvs. ett myndighetsbeslut enligt 3 kap. TPL.

Pliktverkets registrering av anställd personal i det civila försvaret – som saknar rättsverkningar – föreslås benämnas beredskapsregistrering.

Beredskapsregistrering, forts.

- Enligt utredningen är syftet med beredskapsregistreringen att upptäcka konkurrens om enskilda totalförsvarspliktiga.
- Endast extern personal som tillkommer vid höjd beredskap (avtalspersonal) behöver då registreras hos Pliktverket.
- Ordinarie personal i det civila försvaret bör inte registreras.
- Planering av bemanningen av krigsorganisationen påverkas inte.
- Särskilda yttranden till betänkandet, från bl.a. Pliktverket.

Gällande rätt om allmän tjänsteplikt

Regeringen kan vid höjd beredskap föreskriva om allmän tjänsteplikt om det behövs för att verksamhet som är av särskild vikt för totalförsvaret ska kunna upprätthållas. Föreskriften kan avse en viss del av landet eller en viss verksamhet (6 kap. 1 § TPL).

Allmän tjänsteplikt fullgörs genom att den som är totalförsvarspliktig

1. kvarstår i sin anställning eller fullföljer ett uppdrag,
2. tjänstgör enligt avtal om frivillig tjänstgöring inom totalförsvaret, eller
3. utför arbete som anvisas honom/henne (av Arbetsförmedlingen).

Förslag och förtydliganden om allmän tjänsteplikt

Totalförsvarspliktiga bör av Arbetsförmedlingen kunna anvisas med allmän tjänsteplikt även till kortare utbildningar.

Förtydliganden i 6 kap. 2 § TPL:

- Bara statliga myndigheter kan träffa avtal enligt frivilligförordningen.
- Även möjligt att teckna andra typer av avtal om tjänstgöring vid höjd beredskap (ny punkt 4 i 6 kap. 2 § första stycket TPL).

Nästa seminarium

28 mars 2025

Tack för idag!